

Куч-адолатда

Адл ила олам юзин обод қил

2022 йил
20 май,
жума
№ 21 (899)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

http://www.sud.uz

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ГЕОЛОГИЯ-ҚИДИРУВ ИШЛАРИ БЎЙИЧА ДАСТУР ИШЛАБ ЧИҚИШ ВАЗИФАСИ ҚЎЙИЛДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 19 май кунги геология соҳасини янада ривожлантириш, фойдаланиш маъданлар ва ерошти суви захираларини кенгайтиришга қаратилган лойиҳалар тақдимоти билан таништи.

Сўнгги йилларда юртимиз геологияси ҳам илм, ҳам технология жиҳатидан кучайтирилган натижасида қидирув ишларининг қамрови кенгайди, ерошти бойликларининг янги захиралари аниқланди. Уларга асосланиб, йирик корхоналар қурилмоқда, истиқболли лойиҳалар ишлаб чиқилмоқда.

Хусусан, уран бўйича 27 та янги кон очилиб, барқарор хомашё базаси яратилди. Лекин соҳадаги имкониятлар анча кўп. Шу боис давлатимиз раҳбари нодир ва ноёб металл қазиб олиш ҳажминини ошириш бўйича топширик берган эди.

Тақдиротда мутасаддилар шу борада ишлаб чиқилган режалар юзасидан ахборот берди. Унга кўра, умумий қиймати 182 миллион долларлик 14 лойиҳа шакллантирилган.

Президентимиз бу лойиҳалар билан чегараланмасдан, юқорида марра

олиш кераклигини таъкидлади.

Шу мақсадда, 2022-2026 йилларда геология-қидирув ишларини амалга ошириш бўйича алоҳида дастур ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди. Бу дастурда 8 та янги кон ва 18 та истиқболли майдон ҳисобига уран захирасини ошириш, замонавий бурғилаш ускуналарини олиб келиш, рақамли геология моделини яратиш кўзда тутилди.

Шунингдек, "Навоийурэн" давлат корхонасини трансформация қилиш, хорижий мутахассисларни жалб этиб, технологик жараёнларни такомиллаштириш бўйича кўрсатмалар берилди.

Уран захирасини халқор стандартларга мувофиқ баҳолаш, сўнгги технологиялар асосида рудадан урани ажратиш олиш даражасини ошириш муҳимлиги қайд этилди.

Тақдиротда истиқболли конларни тайёрлаш ва уларга инвесторларни жалб қилишга оид таклиф ҳам қўриб чикалди. Унга кўра, Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ҳузурида "Янги кон" лойиҳа офиси ташкил этиш, унинг устав капиталига 15 миллион доллар ажратиш мўлжалланган. Бу лойиҳа

офиси литий, алюминий, мағний, графит ва бошқа нодир металлларни ишлаб чиқариш бўйича инвестиция лойиҳаларини амалга оширади.

Давлатимиз раҳбари жазон бозорида уран нархи барқарор ўсиб бораётгани, янги лойиҳаларда бу хомашёни қайта ишлаш ва қўшилган қиймат яратишга алоҳида эътибор қаратиш кераклигини таъкидлади.

Албатта, бунинг учун малакали кадрлар ҳам зарур. Шу боис Президентимиз ташаббус билан Геология фанлари университетини ташкил этилган эди. Навоий кончили институтига университет мақоми берилди. Италиянинг Пиза ҳамда Россиянинг Санкт-Петербург кончилик университетлари билан қўшма дастурлар тузилди.

Лекин, замонавий билимга эга, ахборот технологиялари ва хорижий тилларни яхши ўзлаштирган ўрта бўгин мутахассисларини тайёрлаш сушт. Жумладан, биргина Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси тизимида йилга 300 дан ортиқ ўрта бўгин мутахассисларга эхтиёж бор.

Шу боис Зарафшон, Ангрен ва

Фузордаги техникумларда геологияга ихтисослашган йўналишларни қўлайитириб, малакали ишчилар тайёрлаш зарурлиги таъкидланди.

Ўтган йили мамлакатимизда мис саноати кластери ташкил этилган эди. Дастурга кўра, мис ишлаб чиқаришни ягона "занжир" асосида 2 бараварга қўлайитириб, 8 миллиард долларлик маҳсулот ишлаб чиқариш режа қилинган.

Тақдиротда шу борада амалга оширилаётган ишлар тўғрисида ҳам ҳисобот берилди.

Маълумки, минтақамиздаги энг долзарб муаммолардан бири бу — сув танқислиги. Бундай шароитда ерошти сувидан ақл билан фойдаланиш зарур. Афсуски, сўнгги йилларда ерошти сувининг сатҳи юртимиздаги 13 та туманда 5 метрга, 9 та туманда 20 метргача пасайган.

Шу боис Президентимиз мутасадди ташкилотларга ерошти суви захираларини қўлайитириш ва улардан оқилона фойдаланишни ташкил этиш бўйича топшириқлар берди.

ЎЗА

Ҳуқуқий маърифат

Арбитраж муҳокамаси билан боғлиқ ишлар

уларни судда қўришга оид янги қонуннинг мазмун-моҳияти

Сўнгги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш учун қўлай шарт-шароит яратилмоқда. Бу борада хусусий мулк муҳофазаси ва кафолатларининг ҳуқуқий механизмларини янада мустаҳкамлаш, инвестиция муҳити ва ишбилармонлик ҳолатини янада яхшилашга қаратилган чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда. **(Давоми 3-бетда) ▶**

Қонун кўмағи

Ҳал этилган низо

ёхуд шартнома шартлари ижроси

Ҳаётда ҳар бир нарсанинг тартиб-таомили бўлгани каби пеня ундиришнинг ҳам муайян талаблари мавжуд. Шу ўринда табиий савол туғилади: хўш, қайси ҳолатларга айбдордан пеня ундирилади? Қолаверса, кафилик шартномаси билан боғлиқ муносабатларга қарздор ўз мажбурияларини бажармаганда ёки лозим даражада бажармаганда, кредитор кафилик ҳисобидан пеняни сўзсиз (акцептсиз) равишда ундириб олиши мумкинми? Ушбу саволларга суғ амалиётини таҳлил қилиш орқали жавоб топиш мумкин.

Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилояти бошқармаси "Оқолтин дон маҳсулотлари" акциядорлик жамияти манфатини кўзлаб, "Агробанк"нинг Сирдарё вилояти бошқармаси ҳисобидан 1 798 159 619 сўм зарар ва 216 296 262 сўм жа-

рма ундириш ҳақида судга даъво аризаси киритган.

Иш ҳужжатларига кўра, банк ва галла етиштирувчи фермер хўжаликлари ўртасида 2020 йилда бир нечта кредит шартномалари имзоланган. **(Давоми 2-бетда) ▶**

МАҲАЛЛА — ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ НОЁБ ИНСТИТУТИ

"Ижтимоий фикр" республика жамоатчилиги фикрини ўрганиш Маркази "Ўзбекистонликлар маҳалла ҳақида: тасавурлар ва умидлар" мавзусида телефон сўрови ўтказди, унда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолияти тўғрисида респондентларнинг фикри ўрганилди, ўзини ўзи бошқариш органларининг ўз тасарруфидаги ҳудудни комплекс ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожлантиришнинг долзарб масалаларини ҳал этиши самарадорлигига аҳоли томонидан берилган баҳо аниқланди.

Тақдиротда мамлакат барча минтақаларнинг аҳолиси, эр-каklar ва хотин-қизлар, ёшлар, ўрта ва катта ёшдаги фуқаролар, турли миллатлар ва ижтимоий қатламлар вакиллари иштирок этди.

Тақдирот давомидо олинган натижалар жамоатчилик фикрида маҳалла институти давлат ва жамиятнинг, ҳар бир фуқаронини бирлаштирувчи муҳим бўгин ҳисоблангани ҳақидаги тасавур етакчилик қилишини тасдиқлади. Ўзбекистонликлар маҳалла фуқароларининг ўзини

ўзи бошқариш органи сифатида аҳолининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлашга ҳисса қўшади. Шунингдек, у аҳолининг долзарб масалаларини ҳал қилишда, муайян норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг у ёки бу қоидаларини амалга оширишда фуқаролар ва давлат тузилмаларининг вакиллари ўртасида ўзига хос "қўпрлик" вазифасини ўтайди, деб ҳисоблайдилар. Ўзбекистонда маҳалла аҳолининг бандлигини таъминлашда, жамиятда оила пойдевори ва барқарорлигини мустаҳкамлашда муҳим ўрин тутади, тегишли ҳудудда яшовчи фуқароларга тадбиркорлик фаолиятини ташкил этишда кўмаклашади, вояга етмаганлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича жамоат ишларини ташкил этади, ижтимоий ҳимояга муҳтож фуқаролар ва кам таъминланган оилаларни қўллаб-қувватлайди, байрамлар ва муҳим саналар билан боғлиқ оммавий тадбирларни ташкил этади.

Тақдирот давомидо замонавий маҳалла қандай бўлиши, у Янги Ўзбекистонда қандай вазифаларни бажариши кераклиги ҳақида фуқароларнинг фикри аниқланди. Олинган

маълумотларга кўра, 45,2 фоиз фуқароларнинг онгида маҳалла — бу халқимизнинг асраб-авайлашиб, келгуси авлодларга етказилиши лозим бўлган бойлигидир, замонавий маҳалла оилалар, ёшлар, аёллар, кекса фуқароларни қўллаб-қувватлаши, барча турдаги ёрдэмин, жумладан, аҳолининг кам таъминланган ва ижтимоий заиф қатламларига моддий ёрдам кўрсатиши керак.

37 фоиз сўров иштирокчиларининг фикрига кўра, замонавий маҳалла — бу халқ билан давлат ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни амалга оширувчи фуқароларнинг энг самарали ўзини ўзи

бошқариш органи. Респондентларнинг фикрича, маҳалла аҳолининг долзарб муаммоларини ва уларни ҳал этиш йўллари муҳокама қилиш майдончасига айланиши, фуқароларни давлат бошқарувига жалб қилишга ёрдам бериши ва уларнинг қарорлар қабул қилишдаги иштироки даражасини ошириши, шунингдек, ҳукумат билан жамият ўртасида тўлақонли мулоқотни таъминлаши керак.

Телефон сўрови давомидо 37,4 фоиз фуқаролар замонавий маҳалла — бу қишлоқ, шаҳарча, овул, микротуман, шаҳар чегарасидаги муайян ҳудуд аҳолисининг бирлашмаси бўлиб,

(Давоми 2-бетда) ▶

Моҳият

Янги қонун

кўп квартиралли уйлارни бошқаришга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган

Мамлакатимизда кўп квартиралли уйлари бошқариш соҳасида туб ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Айниқса, бу борада ҳуқуқий асосларни бугунги кун талаб ва эҳтиёжларидан келиб чиқиб, такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратишмоқда.

Хусусан, Олий Мажлис Сенатининг йиғирма бешинчи ялпи мажлисида сенаторлар томонидан "Кўп квартиралли уйлари бошқариш тизими такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонун атрафлича муҳокама қилиниб, маъқулланди.

(Давоми 3-бетда) ▶

Фаолият мезони

Ассосиз ҳисобланган тўлов

судда тадбиркор фойдасига ҳал этилди

Иқтисодий суг ашларини юртишининг асосий вазифаларидан бири иқтисодиёт соҳасига корхона, муассаса, ташкилотлар ва фуқароларнинг бузилган ёки низолаштирилган ҳуқуқлари ёхуд қонун билан қўриқилмаган манфаатларини ҳимоя қилишнинг иборат. Бу жамиятда қонунийликни мустаҳкамлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда муҳим ўрин тутади.

Шу ўринда иқтисодий судлар томонидан тадбиркорлар билан давлат органлари, жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат қилувчи органлар ўртасидаги низоларни қўриб чиқишда тадбиркорлик фаолияти субъекти ҳуқуқларининг устуворлиги тамойилига алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлаш зарур.

Бунга Қашқадарё вилояти

божхона бошқармаси ва "CHUDESА SVETA" хусусий корхонаси ўртасида келиб чиққан низонинг қонуний ечими ҳам мисол бўла олади.

Айтиш ўринлики, божхона идоралари ва тадбиркорлар ўртасида юзага келадиган назорат шунчаки оддий низо эмас. Бунда ишни қўрувчи судьядан соҳага оид биргина кодекс ёки қонунни эмас, балки қўллаб қонун ва меъёрий ҳужжатларни пухта билиш, тарифларнинг вазиларини батафсил ўрганиш, иш ҳужжатларини синчилаб текшириш талаб этилади.

(Давоми 2-бетда) ▶

Жиноят ва жазо

ҒАРАЗЛИ ИХТИЛОФ

Ўтган йилнинг 28 апрель кунги ярим кечаси Самарқанд шаҳар Ички ишлар органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармасининг 6-сонли ички ишлар бўлими навбатчилик қисмига икки аёл шошилган куйи кириб келди.

Аёллардан бири айниқса, жуда ташвишли қиёфада, афтқичан, у алланимдаган қаттиқ қўрқува тушган эди.

Нихоят, у бироз нафасини ростлаб олгач, ўзини Зоҳида Болиқулова (исм-шарифлар ўзгартирилди), ёнидаги аёлни онам, — дея таништирди: — Турмуш ўртоғим йўқолиб қолди, топишда ёрдам беринглар. Икки кундан буён ҳеч қаерда йўқ, кўнғирок қилсам, телефони ўчирилган...

Бўлимнинг жиноят қидирув гуруҳи тезкор вакили З.Имомназаров З.Болиқуловдан турмуш ўртоғининг қаерга, нима мақсадда кетиши мумкинлиги, таниши кимлар экани, қандай муаммоси борлигини

батафсил сўраб олди.

— 26 апрель кунги тобим қочиб қолгани туфайли соат йиғирмаларда шифокорга учрашиб, таксида уйга қайтдик, — деди З.Болиқулова. — Йўлда эрим Бекзод исмли киши билан телефонда гаплашди. Улар Республика шошилинч тез тиббий ёрдам илмий марказининг Самарқанд филиали дарвозаси олдида учрашишга келишиди. Шундан сўнг эрим мени уйда қолдириб, таксида Бекзод билан учрашгани кетганди.

З.Болиқулованинг айтишича, у ўша тунда эрининг келишини қутиб ўтирган. Вақт алламаҳал бўлса-да, эри уйга қайтмаган. Кўнғирок қилса, телефони ўчирилган.

Бўёғини сўрасангиз, З.Болиқулова ички ишлар идорасига келишидан олдин эри Бекзод деган кимса билан учрашишга ваъдалашган манзилга ҳам борганди. Унинг хавотирга тушганича бор экан, чунки ўша атрофдаги одамлардан сўраб-суриштирганида кимдир икки кун аввал соат йиғирма бирларда бу жойда қандайдир жанжал, бақир-чақир содир бўлганини айтса, бошқа биров "тўрт киши бир бечорани уриб-тепилаб, чалажон аҳволда машинага ортиб кетишди" деди.

(Давоми 2-бетда) ▶

Мозийдан садо

Дунё хирожига тенг жавоҳир

Бугун дунёнинг турли ҳудудларида халқимиз тарихига дахлдор ноёб бойликлар, бебаҳо хазиналар, моддий ва маънавий мерос намуналари сақланмоқда. Шулардан бири Буюк Британиянинг қироллик саройига сақланётган, бир пайтлар Соҳибқирон Амир Темурга тегишли бўлган қимматбаҳо тош — "Темур ёқут"и. 361 қарат (72 грамм) вазнига эга бўлган бу тош кўнчилик мутахассисларнинг айтишича, аслида ёқут эмас, балки лаъл (жавоҳир) саналади. У ўз даврида жуда юқори нархларга баҳолангани учун ўрта асрларда "Хирож олам", яъни дунёнинг хирожига тенг тош, деб ҳам номланган.

Албатта, ҳар бир қимматбаҳо тошнинг ўзига яраша тарихи бор. "Темур ёқут"и ҳам асрлар давомидо турли талотўлларга, ҳатто қонли қирғинларга сабабчи бўлиб келган. Жавоҳирда турли даврларда моҳир заргар ва ҳаттотлар томонидан ўйиб ёзилган олти ҳукмдор (Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Шоҳ Аббос, Жаҳонгир, Шоҳ Жаҳон, Аҳмадшоҳ) номини учратиш мумкин бўлса-да, аслида у ўнлаб сулолалар ва ҳукмдорларнинг қўлида сақланиб келган. У ҳақида турли хил афсона ва ривоятлар ҳам тўқилган.

Маълумотларга кўра, бу жавоҳир узок муддат Сиам (ҳозирги Таиланд) қиролининг

мулки бўлиб келган ва кейинчалик қайсидир йўл билан Дехлига олиб келинган.

(Давоми 4-бетда) ▶

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Нуфузли, малакали арбитраж давлатнинг халқаро ишбилармонлик муҳитида обрў-эътиборини мустаҳкамлайди. Бу ўз навбатида, иқтисодиётни барқарорлаштиришга, жумладан, қулай инвестиция муҳитини яратишга хизмат қилади.

Айнан шу сабабли ўз иқтисодиётига хоричий инвестициялар оқимини фаоллаштиришни истаган давлатлар халқаро тижорат арбитражини ҳам ҳуқуқий, ҳам ташкилий жиҳатдан ривожлантиришга ҳаракат қилади.

Шу сабабли бутун дунёда халқаро арбитраж халқаро савдо, тижорат ва инвестицияларнинг деярли барча соҳаларида ишбилармон шериклар ўртасидаги низоларни ҳал қилишни мақбул усулига айланган.

Бу ҳақда сўз борганда, мамлакатимизда 2021 йил 16 февралда **“Халқаро тижорат арбитражи тўғрисида”** ги қонун қабул қилингани таъкидлаш лозим. Қонунда халқаро тижорат арбитражга ҳал этиш учун топшириладиган низолар, арбитражнинг ва арбитраж муҳокамаси бошқа иштирокчиларнинг имунитети, арбитраж судининг мустақиллиги, суд аралашувининг чегаралари, суднинг ваколати, ёзма хабарларни олиш, эътироз билдириш ҳуқуқидан воз кечишга оид нормалар белгиланган.

Халқаро тижорат арбитражи тўғрисидаги қонуннинг қилиниши келишувига биноан тижорат хусусиятига эга бўлган ҳам шартномавий, ҳам шартномасиз ташқари барча муносабатлардан юзага келадиган низолар берилиши мумкин.

“Халқаро тижорат арбитражи тўғрисида” ги қонун билан иқтисодий суд ваколатига 9 тоифадаги аризаларни

қўриб чиқиш киритилган. Мазкур аризаларни судга тақдим қилишда уларнинг шакли ва илова қилинадиган ҳужжатларга оид талаблар, ушбу тоифадаги ишларни қўриб чиқишнинг процессуал тартиб-қоидалари, мuddатларига оид ҳуқуқий нормаларни белгилаш зарурияти мавжуд эди.

Шу муносабат билан Олий суд томонидан, қонунчилик та-

лашиш, даввони таъминлаш чорасини қўриш ёки уни ижрога қаратиш тўғрисидаги ишлар (арбитраж суди фаолиятига кўмаклашиш зарур бўлганда кўзга тилади); Арбитраж ҳал қилув қарорини бекор қилиш ёки арбитраж ҳал қилув қарорини тан олиш ва ижрога қаратиш тўғрисидаги ишлар (тарафлар арбитраж қароридан норози

тақдим этиши; Арбитраж муҳокамаси билан боғлиқ ишлар ариза судга келиб тушган кундан эътиборан 20 кунлик, даввони таъминлаш чораси билан боғлиқ ишлар эса, 1 кунлик мuddатда қўриб чиқилиши; Арбитраж ташкиллаш, рад этиш ёки унинг ваколати амал қилишини тугатиш, арбитраж суди юрисдикциясини аниқ-

боғлиқ қолган тоифадаги, яъни арбитраж ташкиллаш, рад этиш ва бошқа ишлар арбитраж судига кўмаклашиш мақсадида кўзга тилади; сабабли улар бўйича давлат божи ундирилмайди.

Ўзбекистон 1954 йил 1 мартдаги “Фуқаролик процесси масалалари тўғрисида” ги Гаага конвенциясига ҳамда 1958 йил 10 июндаги “Чет эл арбитражлари қарорларини тан олиш ва ижрога қаратиш тўғрисида” ги Нью-Йорк конвенциясига қўшилган. Бундан кўзланган мақсад — ривожланган давлатлар сингари халқаро арбитраж судлари қарорларини тан олиш ва ижрога қаратиш ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишдан иборатдир.

Арбитражнинг ҳал қилув қарори тегишли тараф томонидан ихтиёрий ижро қилинади ёки Нью-Йорк Конвенциясига мувофиқ, у қайси мамлакатда қабул қилинганидан қатъи назар, ундирувчи томондан ваколатли судга ёзма илтимоснома берилган тақдирда арбитражнинг ҳал қилув қарорларини тан олиш ва мажбурий ижрога қаратиш мумкин.

Хулоса ўрнида айтганда, янги қонуннинг қабул қилиниши халқаро тижорат арбитражини ривожлантириш, арбитраж муҳокамаси институтининг ҳуқуқий асосларини тақомиллаштириш, тадбиркорлик субъектлари, шу жумладан, хоричий инвесторларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун зарур бўлган давлат судлари билан ҳамкорлик механизми жорий этишга хизмат қилади.

Нурали МЎМИНОВ, фуқаролик ишлари бўйича Денов туманлараро суди судьяси

Моҳият

Янги қонун
кўп квартиралы уйлари
бошқаришга оид муносабатларни
тартибга солишга қаратилган

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Маълумот ўрнида шуни айтиш керакики, ҳозирги пайтда мамлакатимизда 39 минг 265 та кўп квартиралы уй мавжуд бўлиб, шундан 22 минг 65 таси 3 минг 753 та уй-жой мулкдорлари ширкати ва 14 минг 28 таси 324 та бошқарувчи ташкилот, 1 минг 765 таси бевосита мулкдорлар ва ташкилотлар томонидан бошқарилади.

Сўнгги беш йил давомида кўп квартиралы уй-жой фондига олиш ва улардан фойдаланиш соҳасида 37 миңдан ортик кўп квартиралы уйлардан фойдаланишнинг техник хавфсизлик қоидаларига риоя этиш ўрганилганда, 61 минг 677 та ҳолатда кўчмас мулк эгалари томонидан уй-жой фонди ва унга туша худудларда ўзбошимчалик билан қурилмалар барпо этилган аниқланган ҳамда ушбу ҳолатлар юзасидан кўчмас мулк эгаларига мажбурий кўрсатмалар берилган.

Амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга кўра, аниқланган ноқонуний қурилмалар Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ҳузуридаги уй-жой фондида фойдаланишни назорат қилиш инспекцияси томонидан мажбурий кўрсатма бериш ёки суд орқали бартароф этилади.

Бироқ судга ўзбошимчалик билан қурилган ноқонуний қурилмаларни мажбурий тартибда бартароф этишга оид аризалар тақдим этиш учун давлат божи тўлаш шартлиги амалиётда бир қатор қийинчиликларни келтириб чиқармоқда. Шунингдек, амалдаги қонунчиликда уй-жой мулкдорлари ширкатлари кўп квартиралы уйга туша участкасини ободонлаштириш бўйича ҳамда аҳолига бошқа хизматлар кўрсатилган ва ишлар бажарилган тақдирда хизматлар кўрсатиш учун тегишли солиқ тўловларидан озод этилган бўлиб,

бошқарув ташкилотлари фаолиятига нисбатан ушбу имтиёзлар таътиқ этилмаётгани турли тушунмовчиларни юзага келтирмоқда.

Амалиётда учраётган бу муаммоларни бартароф этиш мақсадида ушбу янги қонун билан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги ва Солиқ кодекслари ҳамда “Давлат божи тўғрисида” ги қонунга тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритилди.

Янги қонун билан киритилган ўзгаришлар коммунал хизмат кўрсатиш соҳаси, шу жумладан, кўп квартиралы уйларида олиш ва ундан фойдаланишда қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш, кўп квартиралы уйлардаги муҳандислик-техник коммуникацияларини ва унинг конструкция қисмлари таянч қобилияти ва зилзилага бардошлилигини сақлаб қолиш ҳамда кўчмас мулк эгаларининг хавфсиз яшашига шароит яратишга хизмат қилади.

Бундан ташқари ушбу янгиликлар натижасида кўп квартиралы уйлари бошқариш органларининг молиявий барқарорлиги таъминланиб, бу борада рақобат муҳити яратилади ҳамда аҳолига самарали сервис хизматлари кўрсатилади.

Энг муҳими, қулай яшаш ва фаолият муҳити уйғунлигини таъминлашга қаратилган чора-тадбирларнинг тизимли равишда амалга оширилиши аҳоли пунктларининг архитектура қиёфасини яхшилаш баробарида аҳоли турмуш даражасини юксалтиришга ҳисса қўшади.

Бир сўз билан айтганда, қонунчилик киритилган ўзгариш ва қўшимчалар кўп квартиралы уйлари бошқариш тизимини яхшилаш ва хизмат кўрсатиш сифатини оширишга қаратилган.

Матлуба ҒАНИЕВА,

Олий Мажлис

Сенати аъзоси

Ҳуқуқий маърифат
Арбитраж муҳокамаси билан боғлиқ ишлар
уларни судда кўришга оид янги қонуннинг мазмун-моҳияти

шаббуси ҳуқуқидан фойдаланган ҳолда, **“Халқаро тижорат арбитражи тўғрисида”** ги қонун қабул қилиниши муносабати билан **Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**” ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Парламентга киритилди. Ушбу қонун жорий йил 16 май куни қабул қилинди.

Янги қонун билан Иқтисодий процессуал кодексда иқтисодий судлар томонидан қўриладиган арбитраж муҳокамаси билан боғлиқ ишлар рўйхати белгиланди. Улар жумласига кўйилди:

Арбитраж ташкиллаш, рад этиш ёхуд унинг ваколатлари амал қилишини тугатиш ёки арбитраж суди юрисдикцияси масаласи юзасидан қарор қабул қилиш тўғрисидаги ишлар (тарафлар арбитр шахси ёки арбитраж судининг ваколатлари бўйича келишувга эришмаганда кўзга тилади); Далилларни олишга кўма-

лаш ёки унга далилларни олишга кўмаклашиш билан боғлиқ ишлар арбитраж судига кўмаклашиш мақсадида кўзга тилаганини инобатга олиб, улар бўйича иқтисодий суднинг ажримни устидан шикоят қилинмаслиги;

Даввони таъминлаш чораси, арбитраж ҳал қилув қарорини бекор қилиш ёки уни ижрога қаратиш билан боғлиқ ишлар тарафлар манфаатларига бевосита таъсир қилишни инобатга олиб, улар бўйича иқтисодий суднинг қарори устидан шикоят қилиниши мумкинлиги белгиланди.

Шу билан бирга янги қонун билан **“Давлат божи тўғрисида”** ги қонунга киритилган ўзгаришга асосан арбитраж ҳал қилув қарори юзасидан кўриладиган арбитраж муҳокамаси билан боғлиқ ишларнинг аксарияти арбитраж суди фаолиятига тааллуқли бўлганлиги сабабли манфаатдор шахслар аризаларни арбитраж жойлашган жойдаги иқтисодий судга

бир гуруҳ бўлиб олдиндан тил бериб қўриб жиноят содир этганлигини эса, жазони оғирлаштирувчи ҳолат, деб баҳолади. Содир этилган жиноятнинг ижтимоий хавфлилик даражаси ва хусусиятини, иштирокчилик даражасини эътиборга олиб, уларга нисбатан уч йил мuddатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Мамлакатимизда ноқонуний қурул сақлаш ҳамда қурул савдоси тақиқланган. Бундай ҳаракатлар хавфли жиноий қилмиш сифатида баҳоланади ва тегишли жазо тайинланадиган асос бўлади. Буни ҳеч

зажоновни жароҳатлари тузалгунга қадар тутқунликда сақлаб туриш ва шу йўл билан жиноий жавобгарликдан қутулиб қолишни режалаштиришганди. 3.Бойқобилова онаси билан ички ишлар бўлимига ёрдам сўраб борган пайтда улар Б.Мирзажоновни судланувчи Ф.Нишоновнинг рақами яширилган телефони орқали қўнғироқ қилиб, ўзининг Тошкентда экани ҳақида ёлғон хабар беришга мажбур этишганди.

Эртаси куни Б.Мирзажонов ўзини қўриқлаётган Ф.Нишоновга танасидаги жароҳатлар қаттиқ оғриқ бераётгани, шунинг учун шифохонага борма-са, бўлмаслигини айтади. Уни алдаб, таниш шифокорларига илтимос қилса, ички ишлар идорасига хабар қилмаслиги я ишонтиради.

Шу тариха Б.Мирзажонов Ф.Нишонов билан Самарқанд шаҳар темирйўл тизимига қарашли шифохонага боришади. Шифохонада Б.Мирзажонов тиббий ёрдам олишдан ўхшайди. Натижада Ф.Нишоновнинг қўлидан қутулган муваффақ бўлади. Тергов ва суд жараёнида жиноят тафсилотлари тўлиқ ойдинлашди. Жумладан, судланувчи Б.Сайриддиновнинг “Спарк” русумли автомашинаси кўздан кечирилганда 0,85 грамм “опий” гиёҳвандлик моддаси ҳам топилди. Б.Сайриддинов ушбу гиёҳвандлик моддасини ўтказиш мақсадини кўзламай, қонунга хилоф равишда келгусида истеъмол учун сақлаб келаётгани аниқланди. Маълумки, ҳаётда содир

қачон унутмаслик керак. **Наврўз АШУРОВ,** жиноят ишлари бўйича Фузоров тумани суди раисси

Фузорлик Иқром Алиев (исм-шарифлар ўзгартирилган) ошлалди, икки нафар фарзанднинг отаси бўлса-да, бирор-бир тайинла ишнинг бошини тутмади. Натижада жиноят кўчасига кириб, судланди. Энг ёмони, у бундан ўзига тегишли хулоса чиқармади. Ақинча, осон даромад топиш мақсадида яна жиноят содир этди.

У чордоқда марҳум бобосидан қолган “ИЖК” русумли ов қуролни ноқонуний равишда сақлаб келаётган эди. Қонуннинг бирида ушбу милтиқни сотиб, мўмай даромад олишни кўзлади. Буни қишлоқдош Лутфулло Болтаева ошкор этгач, икко-

Жиноятга жазо муқаррар!

Бароридан келмаган «савдо»

ви ов қурулига харидор излай бошлади. Ниҳоят, харидор топилган, уни 800 минг сўм сотишга келишилди. Бироқ улар милтиқни сотишаётган чоғда ички ишлар ходимлари томонидан қўлга олинди.

Этилган ҳар қандай жиноий қилмишга жазо муқаррар. Бу гал ҳам шундай бўлди. Суд Олий суд Пленумининг 2006 йил 3 февралдаги “Судлар томонидан жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида” ги қароридида “Озодликдан маҳрум қилиш жазо тарихида оғир ва ўта оғир жиноятлар содир этган шахсларга, шунингдек, судланувчининг шахсини инобатга олган ҳолда ижтимоий хавфли катта бўлмаган ва ўнча оғир бўлмаган жиноятларни содир қилган шахсларга нисбатан, агар бундай шахсларни жамиятдан ажратмаган ҳолда ахлдан тузатишнинг имкони бўлмаса, бўлмаслигини айтади. Уни алдаб, таниш шифокорларига илтимос қилса, ички ишлар идорасига хабар қилмаслиги я ишонтиради.

Шу тариха Б.Мирзажонов Ф.Нишонов билан Самарқанд шаҳар темирйўл тизимига қарашли шифохонага боришади. Шифохонада Б.Мирзажонов тиббий ёрдам олишдан ўхшайди. Натижада Ф.Нишоновнинг қўлидан қутулган муваффақ бўлади.

Тергов ва суд жараёнида жиноят тафсилотлари тўлиқ ойдинлашди. Жумладан, судланувчи Б.Сайриддиновнинг “Спарк” русумли автомашинаси кўздан кечирилганда 0,85 грамм “опий” гиёҳвандлик моддаси ҳам топилди. Б.Сайриддинов ушбу гиёҳвандлик моддасини ўтказиш мақсадини кўзламай, қонунга хилоф равишда келгусида истеъмол учун сақлаб келаётгани аниқланди. Маълумки, ҳаётда содир

Суд судланувчи М.Жонқобилонини Жиноят кодексининг 105-моддаси 2-қисми “и” банди, 28, 137-моддаси 2-қисми “б, в” бандлари ва 28, 138-моддаси 2-қисми “а” бандида назарда тутилган жиноятни содир этганликда айбдор деб топди. Судланувчи Б.Сайриддиновни Жиноят кодексининг 105-моддаси 2-қисми “и” банди, 137-моддаси 2-қисми “б, в” бандлари, 28, 138-моддаси 2-қисми “а” банди ва 276-моддаси 1-қисмида назарда тутилган жиноятни содир этган деб ҳисоблади.

Шунингдек, судланувчилар Ф.Нишонов, Ф.Раҳимов, Б.Жумаев, У.Искандаров Жиноят кодексининг 105-моддаси 2-қисми “и” банди, 137-моддаси 2-қисми “б, в” бандлари ва 138-моддаси 2-қисми “а” бандларида кўзда тутилган жиноятларни содир қилганликда айбдор деб топилди. Суд М.Жонқобилонинг нисбатан саккиз йил мuddатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинлади. Судланувчи Ф.Нишонов етти йил олти ой, Б.Сайриддинов етти йил, Ф.Раҳимов олти йил олти ой, Б.Жумаев олти йил икки ой ва У.Искандаров олти йил умрини темир панжара ортида ўтказадиган бўлди.

Шоҳиди бўлганнингиздек, нопок йўл билан топилган бойлик охира-оқибат иштилофига сабаб бўлди.

Ориф ПАРДАЕВ, жиноят ишлари бўйича Самарқанд шаҳар суди раиси

Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ, “Куч — адолатда” муҳбири

ИХТИЛОФ

Суд очерки

Шу ўринда воқеа тафсилотларини баён этиш баробарида баъзи ҳолатларга оиднилик киритиш лозим. Гап шундаки, Б.Мирзажонов калтакланди, ўғирлаб кетишларидан уч-тўрт кун муқаддам Бекзодга “Мен М.Жонқобилон билан ўрта-мажбуриятдаги суҳбатларнинг барчасини ёзиб олганман, агар қарзимни бермаса, бу ёзувларни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идорага топшираман”, дейди. Шундан сўнг Бекзод Б.Мирзажоновни бу ниятидан қайтаришга уринди ва М.Жонқобилондан пулни олиб беришга ваъда беради.

Уша кун Б.Мирзажонов тақсидга кетаётганда Бекзодга М.Жонқобилондан катта миқдордаги қарзини ҳали ҳам олиб бермаганини эслатганди. Бекзод ўз навбатида, М.Жонқобилондан ҳозирча 1 минг АҚШ долларини олганини айтиб, уни олиб кетиш учун учрашувга қақирганди. Воқеа давоми шундай кеча-

ди: Ф.Нишоновнинг бошқарувидаги “Малибу-1” русумли автомашина орқа ўриндиқига Б.Мирзажоновни уриб-калтаклаб ўтказишган, Ф.Раҳимов билан Б.Жумаев унинг икки ёнидан жой олишади. Улар Б.Мирзажоновни С.Азмиддиновга тегишли шаҳар четидеги ташландиқ ҳовлига олиб келишади. Бу ерда Ф.Нишонов, Ф.Раҳимов ва Б.Жумаев жабрланувчини яна аёвсиз калтаклашади.

Орадан кўп ўтмай ҳовлига Б.Сайриддиновнинг “Спарк” русумли автомашинасида М.Жонқобилон ва У.Искандаров етиб келишади. Чақон аҳволдаги Б.Мирзажоновни энди Ф.Нишонов, Б.Жумаев, Ф.Раҳимов ушлаб туришади, М.Жонқобилон эса, таёқ билан аёвсиз уради.

Рўй берган воқеалардан тўлақоқ беҳабар С.Азмиддинов тасодифан ҳовлидан хабар олгани келганида, бегона кимсаларга кўзи тушиб, уларга тезда бу ердан кетинглар, дейди.

Шундан сўнг Ф.Нишонов, Б.Жумаев ва Ф.Раҳимов Б.Мирзажоновни ўзларининг жиноий шериги У.Искандаровга тегишли, шу маҳаллада жойлашган чорвачилик фирмасига олиб бориб, яна дўппуллашади. Бироздан сўнг улар жабрланувчини яна С.Азмиддиновнинг ташландиқ ҳовлига олиб келиб, қўлоёғини боғлаб қўйишади. Аслида жиноятчилар Б.Мир-

Қилмиш-қидирмиш
Нафс ва тузоқ

бу икки ибора орасида ўзаро боғлиқлик бор

Ҳаётда қонун талаби, инсонийлик меъёраларини қасддан қўпол тарзда бузаётган кимсалар ҳам йўқ эмас.

Масалан, урганлик Охун Билаловни ана шундай кимсалар тоифасидан десақ, хато бўлмайди. У ҳали ёш: 1994 йили туғилган, ўрта-мажбурият мазлумотга эга. Оилали, бир нафар фарзанднинг отаси. Лекин мустақил ҳаётга қадам қўйиб, оқ-қорани таниган чоғда қилиб-билмай эмас, балки атай жиноий қилмишга қўл урди.

Ўрни келганда шуни айтиш керакики, одамзот боласининг бағри кенг. У анча-мунча қу-

сур-нуқсонлардан кўз юмиши, тўғри йўлдан адашганларни кечириши мумкин.

Бироқ қасддан, ғаразли ниятда содир этилган қирдикорларни кечирмайди, ақинча, бундай тубан йўлга кирганларни ўзига эга санамайди.

О.Билалов жиноий қилмишга нафақат ўзгаларни, балки ўз яқинларини ҳам чув туширишдек ғаразли ниятда қўл урди.

(Давоми 4-бетда) ▶

Кутлов

Касбга садоқат

таниқли хуқуқшунос

Савронбек Турсунов 70 ёшга тўлди

Жиззах вилоятининг тоғли хуудларидан бири бўлмиш Фориш туманида туғилиб ўсган Савронбек Турсунов ёшлигидан хуқуқшунослик касбини эгаллашни ният қилди.

Етти йил давомида Жиззах вилояти судида самарали фаолият юритган Савронбек Турсунов 1997 йилда Самарқанд вилояти суди раиси лавозимида таъинланди. Янги лавозимда ҳам у одил судловни таъминлаш ишлари сифатида фаолият юритди. 1980 йилда у Жиззах вилояти суди судьяси этиб таъинланди, 1982 йилга қадар вилоят судида судья, Галларол тумани суди раиси ва зифаларида ишлаган чоғларида интилувчанлиги, ҳалоллиги ва касбига садоқати тўғрисида кўп сонли тўқнашларга дуч келди.

Ушга кезларда собиқ иттифоқнинг қонунлари маънан эскиргани, давлат қурилиши соҳасида юзага келган инқироз ва ижтимоий вазият натижасида турли уюшган жиноий гуруҳлар пайдо бўлган эди. Юртимиз мустақилликка эришганидан сўнг уюшган жиноий гуруҳларга қарши қатъий кураш бошланди. Таъкидлаш жоизки, жиноий гуруҳларнинг ишларини судларда қўриш ҳам осон кечмади. Мана шу оғир вазиятда Савронбек Турсунов жиноятчиларга қонуний жазо тайинлашни таъминлади. Шундан сўнг уюшган жиноий гуруҳлар фаолиятига чек қўйилди.

Убайдулла МИНГБОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист

Мозийдан садо Дунё хирожига тенг жавоҳир

1398 йилда Хиндистонни забт этган Сохибқирон Амир Темури катта хазиналар қатори ушбу қимматли жавоҳирни ҳам қўлга киритади. Табиийки, Сохибқирон бу жавоҳирнинг тарихи билан ҳам қизиққан, унинг ғайриоддий хусусиятлари ҳақида ҳам маълумотларга эга бўлган.

Бу жавоҳир Сохибқиронга ёқиб қолади ва унга сайқал бериб, ўз тоғига ўрнатади. Тошга араб алифбосининг сулс хатида "Амир Темури Қўрагон" номини ёздирди. Айрим маълумотларга кўра, ушбу жавоҳир то умирининг охирига қадар буюк саркарданнинг тожини беэза турган.

Бу қимматбаҳо тош 1407 йилда Амир Темурининг тўртинчи ўғли Шохруҳ Мирзога ўтган. Тошда уни исми борлиги ҳам маълумотни тасдиқлайди. 1447 йилда ёқут Мовароуннахр ва Хуросон ҳукмдорига айланган Мирзо Улуғбекка ўтган ва унга "Мирзо Улуғбек ибн Шохруҳ" сўзларини ўйиб ёздирган.

Жавоҳир кейинчалик Эрон ва Озарбойжонда ҳукмронлик қилган сафавийлар саройига бориб қолади. Буни жавоҳирдаги Шох Аббос (1587-1629) исми ҳам тасдиқлаб турибди. Аммо тош қандай қилиб сафавийлар қўлига тушгани аниқ эмас. Эҳтимол, Шох Исмоил Сафавий 1510 йилда Мовароуннахрни эгаллаган пайти бу жавоҳирни ҳам олиб кетган бўлиши мумкин.

Шох Аббос кейинчалик бу жавоҳирни бобурийлар сулоласи вакили Жаҳонгирга туҳфа қилган. Ўз навбатида, Жаҳонгир ҳам тошга ўз исми ва отасининг исмини ўйиб ёздирди. Афтидан, бунгача яна бир қанча исмлар бўлган. Лекин нимагадир Жаҳонгир уларни ўчиртириб, ўз отини уларнинг устидан ёздирди. Шундан сўнг жавоҳир унинг ўғли Шох Жаҳон қўлига ўтади. У тошда ўз исмига Сохибқиронни соний (иккинчи сохибқирон) унвонини ҳам қўшиб ёздирди. Шох Жаҳоннинг ўғли Аврангзеб кўзголон кўтариб, тахтни эгаллайди ва отасининг барча хазиналари унинг ихтиёрига ўтади. У ҳам аввалги ҳукмдорлар аънарасига амал қилиб, жавоҳирга ўз исмини дарж эттирди. 1739 йилда Хиндистонга бостириб кирган Нодиршоҳ Афшар бобурийларнинг қимматбаҳо хазиналари, жумладан, "Кўҳинур" билан бирга "Темури ёқути"ни ҳам ўзи билан олиб кетди. Афғонистон давлатининг асосчиси Аҳмадшоҳ Дурронинг исмининг ҳам тош сиртида учраши кейинчалик бу қимматли жавоҳир унга тегишли бўлганини аниқлади. Маълумки, давстлав Нодиршоҳнинг жасур саркардаларидан бири бўлган Аҳмадшоҳ 1747 йилда Афшарлар салтанатининг бир қисmini эгаллаб, Афғонистон давлатига асос солади. Демак, у Нодиршоҳ қўши-

нининг катта қисmini ўз тарафига оғдириб олиш баробарида Афшарларнинг каттагина бойлиги, жумладан, афсонавий жавоҳирни ҳам ўзи билан олиб кетган.

Ёқутнинг кейинги тақдир афсонавий "Кўҳинур" билан бирга кечади. Чунки Аҳмадшоҳ хазинасида "Хирож олам" "Кўҳинур" билан бирга сақланган.

1773 йилда Аҳмадшоҳнинг ўлимидан сўнг тахтга унинг ўғли Темуришоҳ ўтиради ва пойтахтни Кобулга кўчиради. Темуришоҳдан сўнг тахт ва у билан бирга хазина унинг ўғилларидан бири Замон Мирзога ўтади. Кўп ўтмай унинг укаси Шужоулмулк давлат тўнтаришини амалга ошириб, акасини ҳибсга олади ва қимматбаҳо тошларни қўлга киритади. Аммо салтанат унга вафо қилмади. Навбатдаги тўнтарилар сабабли унинг тахтини укаси Махмуд эгаллайди. Бир амаллаб мамлакатдан қочган Шужоулмулк оиласи билан Лаҳор роҳаси Ранжит Сингхнинг ҳузуридан бошлана топади. "Панжоб арслони" номи олан Ранжит Сингх аввалига

Шужоулмулкни очик чехра билан кутиб олади, унга бошлана беради. Аммо собиқ ҳукмдор ўзи билан жаҳондаги энг машҳур тошларни ҳам олиб юрганини эшитиб, уларни куч билан тортиб олади. Ранжит Сингх умрининг охиригача бу икки жавоҳирни эҳтиёткорлик билан сақлайди. Унинг ўлимидан сўнг салтанат парокандаликка учрайди.

1849 йили Лаҳорни инглизлар босиб олади. Лаҳор хазинаси "Кўҳинур" ва "Темури ёқути" билан бирга Англияга жўнатилади. Бошқа бир тахминга кўра, бу тошларни роҳанин ўғли валихад Диллип Сингх ҳарбий ҳамкорлик эвазига қиролича Викторияга ўз қўли билан соғла қилган.

1853 йилда "Темури ёқути" қиролича Виктория учун махсус ясалган зебигардонга безак сифатида ўрнатилган. Айни пайтда "Темури ёқути" Бункингем саройидаги "Хиндистон хонаси"да сақланмоқда.

Рустам ЖАББОРОВ, филология бўйича фалсафа доктори

Башланиши 3-бетда

Бўёғини сўрасангиз, у жиноий кирдикорнинг фириб аталмиш кўчасига 2018 йилда кирди. Даставвал таниши У.Оттабевнинг қўнига қўл солди. Ҳозир ҳолатбарор хомий сифатида кўрсатди. Буни қаранги, ўша дамда У.Оттабев шундай устодом одамнинг мададига муҳтож эди.

Унинг мақсади Америкадаги олий ўқув юрларидан бирида ўқиб, билим олиш эди. Унинг орзуси О.Билоловнинг нафсини жунбўшга солди. Шунинг учун у бундай ишларни хамирдан қил суғургандек бир зумда бажаришини айтди. Аслида ўрта маълумотли мутахассис бўлса-да, Англиянинг машҳур Шиллер университетида таҳсил олгани, айни кезде нуфузли вазириликда иш ўрганиши ҳам унинг вазифасида ишлайётгани, шу боис хориж хаёти, шу жумладан, АКШдаги таълим тартиби хусусида ҳам етарлича маълумотга эга эканини айтиб, ёлғонни қойилмақом тарзда ростга дўндирди. Шунингдек, у гап орасида "бундай нозик иш" 14 минг АКШ доллари эвазига битшини писанда қилиб ўтди. У гапининг исботи тариқасида вазирилик томонидан берилган хизмат гувоҳномасини кўз-кўз қилиб кўрсатди. Соддадан У.Оттабев унинг сўзларига лаққа шобди, ҳатто у шундай уздабуррон таниш топганидан қувонди.

У.Оттабев шубха-гумон ва истиҳолани бир четга сурди. Айтилган маблағни бир йўла эмас, балки бўлиб-бўлиб тўлашга изн сўради. Таклиф қабул қилинди. О.Билолов келишилган 14 минг АКШ доллари миқдоридида маблағнинг дастлабки 4 минг доллари ўша йилнинг феврал, яна шунча миқдордаги маблағни ордан яна бир неча кун ўтгач, қуртдай санаб олди. Қолган 6 минг АКШ доллари фирибгарнинг чўнтағига 2018 йилнинг

сентябрь ойида келиб тушди. 14 минг АКШ долларини қўлга киритган фирибгар ордан 8 ой вақт ўтган бўлса-да, оғиз кўпиртириб берган ваъдасини бажаришга шошилмади. Аниқроғи, у ваъдасини унутди-ю, бошқа бир фирибгарнинг олиши изига тушди. Бу қилмиш 2018 йилнинг ёзида — бир ойлик ҳарбий сафарбарлик ўқув машғулотни пайтда

Advertisement for Naft va TUZOK, featuring an image of a hand holding a card and text: "Қилимиш — қидирганиш. Нафс ва ТУЗОҚ. бу икки ибора орасида ўзаро боғлиқлик бор"

рідан дарак бўлмади. Р.Оттабев ўз қўли билан берган қарзини сўрашдан оқ қилмади. Буни қаранги, қарздор ҳам бўш келмади. Пул ўрнига "кафолатли ва беминат хизмат"ни таклиф қилди: дўстини Питнак шаҳарчасидаги автомобилсозлиқ заводида ишга жойлаб қўйишга ваъда берди. Бу орада Хива туманидаги Гандимён кишлоғида яшовчи

кўмағида ишга жойлаштирилган ҳақида алдаб, чўв туширган. Қисқаси, хийлагарнинг чап чўнтағига кирган бир минг АКШ доллари қайтиб чиқмади. Энг қизиги шундаки, бу фирибгар кимса навбатдаги тузоқни танишлари эмас, балки яқин қариндошлари йўлига қўйди. Бу вақтга келиб, алдов ва фирибгарнинг роса ҳадисини олган О.Билолов ўз яқинларини "оғирини енгил қилиш"га бел боғлади. Ўша дамда бутун дунёга ёйилган коронавирус хуружи боис хорижий давлатларда ишлаш имкониятидан бебахра қолган Ж.Юсуфбоев ва унинг 2 нафар ҳамроҳини чет элга ҳеч бир монеликсиз жўнатиш ва ҳар учовини авиачипта билан таъминлашга ваъда берди. Фирибгар кимса чипталарнинг умумий нархини миллиард пулмизига 18,2 миллион сўм деб белгилади. Бу орада чипталарни қўшимча тўлов — 200 АКШ доллари эвазига "расмийлаштириш" зарурати ҳам юзага чиқди. Бир неча ойдан буён чипта илинжида тўрт томон югуришса-да, ҳануз бирон-бир натижага эришлмаган учовлон фирибгарнинг барча талабига рози бўлишди. 18,2 миллион сўм миқдоридидаги маблағ ва 200 АКШ доллари "ҳожатбарор"нинг чўнтағидан жой олди. О.Билолов бу пуллари қўшқўллаб олди, бироқ чиптадан ҳам, пулдан ҳам дарак бўлмади.

Мақоламиз аввалида "Нафс ва тузоқ" иборасини сарлавҳа ўрнида беҳизга ҳукмингизга ҳавола этмадик. Zero, зикр этилганидек, бу икки сўз бир-бири билан ўзаро боғлиқ. Ва ўз вақтида жиловланмаган нафс кишини муқаррар тузоққа етаклайди. Нопоқ йўл билан топилган лўқма эса, ҳеч қачон буюрмайди. Нафсини жиловлай олмаган киши уқдирилганидек, тузоққа тушади. Алқисса, бу сингари қисмат охири-оқибат нафс бандаси

О.Билоловнинг ҳам оёғидан чалди. Унинг жиноий қилмиши гувоҳи ва жабрланганлар ҳамда уларнинг қўниги вакиллари тарафидан рад этиб бўлмайдиган далиллар асосида исботлаб берилди. Айбланувчининг ўзи давомли қилмишларини қисман тан олди. У.Оттабевдан 14 минг эмас, бор-йўғи 5 минг 600 АКШ доллари олганини қайт эди. Ҳозир ёлғондан нуфузли вазирилик ходими қилиб кўрсатганига иқдор бўлди. Фирибгарлик йўли билан ўзгаларнинг маблағини қўлга кириштиб, ўз эҳтиёжи учун сарфлаб юборганини тан оларкан, агар имкон берилса, қарзини меҳнати эвазига узишга тайёр эканини билдирди.

Суд унинг У.Оттабевдан 14 минг эмас, балки 5 минг 600 АКШ доллари миқдорига пул олгани ҳақидаги иттифоқчи алоҳида текширди. Охири-оқибат жабрланувчи ва гувоҳлар ҳақ бўлиб қийматли. Бу борадаги даъво қиймати аслича қолди. Суднинг ҳукмига мувофиқ О.Билоловдан фуқаровий даъвогар У.Оттабевнинг фойдасига 147,4 миллион сўм, Р.Оттабевнинг фойдасига 5,3 миллион сўм, Й.Саиджоновга 10,5 миллион сўм, Ю.Рўзиматов (жабрланувчи) М.Бақурдиевнинг вақили)га 3,1 миллион сўм, Ж.Юсуфбоевга 8,2 миллион сўм, Г.Бобонововага (М.Бобоновова вақили) 6,1 миллион сўм, М.Матназаров (Т.Матназаровнинг вақили)га ҳам 6,1 миллион сўм миқдоридидаги зарарни ундириш мажбурияти юқлатилди. Шунингдек, жабрланувчиларга етказилган маънавий ва бошқа зарарларни қоплаш учун фуқаровий судига мурожаат қилиш ҳуқуқи тушунтирилди. О.Билолов 5 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Муродбек ХАСАНОВ, жиноят ишлари бўйича Урганч шаҳар суди раиси

Ғиёқарли фактлар

Қорақалпоғистондаги Устюрт кенгликлари ер юзининг энг ажабтоғур ва сирли ғўшаларидан бири ҳисобланади. Чунки бу ерда бутун дунё олимларининг этиборини тортиб келаятган улкан найзалар жойлашган.

Устюрт бағридаги синоат

ёҳуд «Найзасимон иншоот»ларни қим қурган?

Улар шу қадар аниқликда барпо этилганки, буни шунчаки табиат ҳодисалари таъсирида юзага келганига ишониб мушкул. Ердан юзлаб метр баландида қяқол кўзга ташланадиган узундан-узун бу ўйиқлар қандай вази-фани бажарган? Ана шу саволга жавоб топиш мақсадида ўтган асрнинг 70—80-йилларида дунё миқёсида кўплаб олимлар илмий тахминларни илгари суришди. Айримлар уларни ўзга сайёраликлар барпо этган деган бўлса, бошқалар юксак тамаддун қолдиқлари сифатида баҳо-лашди.Бироқ ҳозиргача бу борада бирор-бир аниқ тўх-тама келингани йўқ.

Ўртача узунлиги 600-900 метр, эни 400-600 метр, чуқурлиги 3 метргача бўлган сирли иншоотлар дастлаб 1952 йили таниқли олим Сергей Толстов раҳбарлигидаги Хоразм археологик экспедицияси томонидан аниқланган. Олимларнинг ҳисоб-китобларига кўра, Ўзбекистон, Қозоғистон ва Туркменистон ҳудудида 120 дан ортиқ ана шундай сирли шакллар мавжуд.

Археолог олим В.Ягодиннинг фикрича, найзасимон қурилмалар қарийб икки минг йил давомида (милоддан аввалги V-II асрлардан то XIV асргача) бўлган давр мо-байнида қурилган ва фойда-ланган бўлиши мумкин. Бу иншоотлар жойлашган Устюрт платосида умргузаронлик қилиш жуда қийин бўлиб, ҳаёт кечириш учун би-ринчи навбатда сув керак. Бундай шароитда ёгингарчи-лик обиҳаётнинг асосий ман-баи ҳисобланади. Шу боис айрим тадқиқотчилар найза-симон объектларни қадимда кўчманчи қабилалар сув тў-палаш учун қурган бўлиши мум-кин, деган фикрни билди-ришган.

Бундай иншоотлар овчилик мақсадида яратилган, деган тахминлар ҳам кенг тар-қалган. 1825-1826-йилларда Орол ва Каспий денгизлари оралиғидидаги ерларга уюш-тирилган Ф.Берг бошчилиги-даги илмий экспедиция ма-териалларида бу ҳудудда қулон, ёввойи от ва сайғоқ-лар кўплиги, улар узунлиги 300-400 метр, чуқурлиги 3-4 метр келади деган махсус ўза-нлардан тош билан қуршалган кўрага ҳайдаб киргизилиши ва қўлга олиниши баён этил-ган. Бундай қўралар қадим-да "аран" деб аталган. Аран-нинг атрофида бир неча мах-сус чуқурчалар бўлиб, чети-га учли қилиб кесилган қам-миш поялари қотирилган. Бу ўлжанин кочиби кетолмасли-гини таъминлаган. Махмуд Қошғарийнинг "Девону луғо-тит-турк" асарида "аран" сў-зи оғил, кўра, отхона синга-ри маъноларда ишлатилган-ни туркий халқлар аранлар-дан қадим замонлардан буён фойдаланиб келганини ис-ботлайди. XVIII асрнинг маш-ҳур тарихчиси, Хива хони

Наска суратларини ҳам худди Устюртдаги сингари ерда юрганда пайқаш қийин. Уларни ҳам қаммида қўш пар-вози баландлиғида кўра олиш мумкин. Бу геолиф-ларнинг асосий қисмини қўш, маймун, ўргимчак, гул кўринишидаги ўнлаб сурат-лар, минглаб тўри чиқиқ-лар, учбурчак, трапеция ва спирал кўринишидаги тас-вирлар ташкил этади. Ушбу тасвирлар платонинг юза қисмига тахминан бир метр кенлиқдаги, ўртача 25-30 сантиметр чуқурликдаги ўйиқлар ёрдамида қизилган бўлиб, уларнинг катталиги турлича. Масалан, қолибри кушининг узунлиги 30 метрга тенг бўлса, калтакесак тас-вири 188 метрдан иборат.

Олимлар ушбу тасвирлар милоддан аввалги II асрдан XII асргача бўлган даврда чи-зилган, деган тахминни ил-гари суришган. Мазкур тас-вирлар ҳам нима мақсада ва қай услудга ясалгани ҳақида бир-бирини инкор этадиган тахминлар мавжуд. Маълумотларга кўра, Нас-ка саҳросидаги суратларни кўриш учун ҳар йили Перуга миллионлаб сайёҳлар кела-ди. Мамлакат бундан ўртча 3 миллиард доллардан ортиқ фойда кўради. Вақти келиб, Устюрт кенгликларидаги су-ратлар ҳам дунёнинг турли ҳудудларидан минглаб сай-ёҳларни юртимизга жалб қилса, ажаб эмас. Зотан, Уст-юрт худудида Пулжак, Беле-ғи, Алан, Давкескен каби қадимий ва ўрта асрларга тегишли қарвонсаройлар, қалъа-кўрғонлар сақланиб қолган бўлиб, улар ҳар қан-дай кишининг этиборини тортиши шубҳасиз.

Интернет материаллари асосида Тоҳир ИСМОИЛОВ тайёрлади.

Куч — адолатда

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир: Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Козимджан КАМИЛОВ
Бахтиёр ИСАКОВ
Робохон МАХМУДОВА
Холмўмин ЕДГОРОВ
Халилullo ТУРАХУЖАЕВ
Зарифжон МИРЗАКУЛОВ
Икрам МУСЛИМОВ
Замира ЭСОНОВА
Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:

Сардор ҲАМРОЕВ
Саҳифаловчи: Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бошмахонасида офсет усулида босилди. Бошмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Тўрмон кўчаси, 41-уй. Манзиллари: Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1-уй. Тел.: 71-241-01-56, 71-239-02-54. E-mail: kuch-adolatda@mail.ru. Нашр индекси: якка тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575. Буюртма: Г-515 Қоғоз бичими: А-2. Ҳажми: 2 босма табоқ. Сотувда эркин нарҳда. Адади: 6641. 1 2 3 4 5 6 Топшириш вақти: 22°. Топширилди: 23°.